

▣ XV AIEJI ▣ **WORLD CONGRESS** ★ **CONGRÈS MONDIAL**

▣ III ESTATAL ▣ **CONGRÉS DE L'EDUCADOR SOCIAL** ★ **CONGRESO DEL EDUCADOR SOCIAL**

BARCELONA - 6-9 JUNY 2001

**I SESSIÓ PLENÀRIA:
PRESENT I FUTUR DE LES ENTITATS
REPRESENTATIVES DELS EDUCADORS SOCIALS.
UNA VISIÓ DEL PASSAT CAP AL PRESENT**

AMB EL SUPORT DE:

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

Barcelona,
la ciutat de les persones
Ajuntament de Barcelona

Socrates

AMB EL PATROCINI DE:

APORTACIONS DEL II CONGRÉS ESTATAL D'EDUCACIÓ SOCIAL

(Madrid, del 5 al 7 de desembre de 1998)

Juan Francisco Franco
Associació Madrilenya d'Educadores i Educadors Socials
(AMES)

1. LA CONVOCATÒRIA

El II Congrés, convocat sota el lema *L'educació social davant els reptes d'una societat en canvi*, va proposar de fer una anàlisi de les experiències que s'havien o s'estaven realitzant en el camp de l'acció socioeducativa, i també tornava a plantejar les qüestions dels equips de treball i la interdisciplinarietat i multiprofessionalitat, com a tercer punt d'interès de l'ètica i la deontologia de l'educador social.

No obstant això, hem de valorar les aportacions que el Congrés de 1998 va poder realitzar dins del context en aquells moments i, en la meua opinió, cal tenir en compte també les relacions existents entre les universitats i les organitzacions professionals.

El Congrés de Madrid és hereu del que es va celebrar a Múrcia l'any 1995. En aquest últim, es van acordar unes línies d'actuació conjunta entre l'anomenat món professional i el món universitari. A partir de 1995 es van celebrar un seguit de reunions, la primera de les quals va ser la I Trobada de professionals i acadèmics de l'Educació Social (Madrid, maig de 1995). Després d'aquesta, en van seguir d'altres amb els objectius d'ordenar les relacions entre els diferents agents de l'educació social, la projecció i el reconeixement del camp o sector, etcètera; on es manifestava la voluntat de realitzar de forma periòdica i continuada els congressos sobre l'educació social.

En concret, respecte el congrés convocat a Madrid, es compartien els objectius de superació de la dicotomia teoria-pràctica, normalització del sector professional, l'anàlisi de la formació i de les necessitats de formació permanent, i el recolzament a altres àrees sociogeogràfiques (Amèrica Llatina entre altres); en conseqüència, de les tres ponències centrals, dues es van encarregar a persones representatives d'Amèrica Llatina i Portugal, Juan Carlos Tedesco i Adalberto Dias de Carvalho respectivament.

A banda dels continguts tractats en el Congrés, o de les aportacions realitzades amb més o menys èxit, des de l'Associació Professional d'Educadors/es Socials de Madrid (actual Associació Madrilenya d'Educadors i Educadores Socials- AMES) teníem clar que l'encàrrec d'organització rebut des de la Federació d'Associacions (en aquell moment FEAPES), comportava i implicava bàsicament mantenir la voluntat de cooperació entre les diferents

entitats i organitzacions de l'Educació Social. Així, doncs, per a nosaltres, independentment de la valoració que puguem realitzar de la implicació i el compromís d'uns i altres en la preparació del congrés, era fonamental mantenir i desenvolupar aquesta col·laboració amb representants universitaris per tal de superar i normalitzar unes relacions que, en el millor dels casos, van ser complexes en el passat. D'aquesta manera, i tenint en compte les circumstàncies de la convocatòria i la complexitat que comporten unes relacions d'aquestes característiques, el congrés de Madrid va ser fonamentalment un congrés de transició, d'enllaç entre un congrés i l'altre, on va predominar més l'afany de col·laboració i d'intercanvi que el d'aportació concreta de continguts i idees, que també n'hi va haver.

Sense aturar-nos més en la convocatòria, per últim, en destacaria l'aposta clara per avançar en els plantejaments que s'efectuaven sobre els perfils professionals. Per exemple, l'àrea temàtica dedicada a *estratègies i pràctiques socioeducatives*, més que centrar-se en les possibles identitats o en les diferències entre elles, entén l'educació social i l'educador social com l'acció i el professional que s'ocupen del desenvolupament de la Comunitat, de la promoció sociocultural i de l'atenció a contextos i persones amb dificultat social.

2. EL DESENVOLUPAMENT

La primera qüestió rellevant que caldria assenyalar va ser l'elevat índex de participació, tant pel que fa al nombre d'assistents com al nombre de comunicacions, al voltant de les vuitanta, i, sobretot, per la seva qualitat. D'aquesta manera, una de les conclusions que vam extreure en aquells moments va ser l'alt grau de preparació i d'elaboració de les idees i les experiències que es transmetien. Els espais i les formes de participació previstes van resultar insuficients per aquest motiu i també per les expectatives i la motivació dels assistents.

Però, com en qualsevol espai de reflexió, també van sorgir els dubtes i els interrogants. D'aquesta manera, recuperant algunes conclusions dels Grups de Treball, destacaria:

- *La polèmica entre ètica professional i intervenció*: la qüestió del "canvi o control". Aquesta polèmica es va tractar en el grup de treball que s'ocupava de l' "àmbit comunitari", però es torna especialment crítica en les institucions tancades, on sorgeixen importants interrogants sobre la qüestió d'educació/contenció i, fonamentalment, sobre el procés educatiu en institucions que impliquen en elles mateixes l'absència de voluntarisme. Aquest mateix grup conclou també que "el control és necessari per educar". Malgrat tot, s'alerta sobre l'ús del "poder" implícit en aquest control.

- Sobre el Model d'Acció es planteja la necessitat d'arribar a aclarir-lo adequadament, i saber des d'on s'intervé. Per tant, hi ha una demanda de desenvolupament i concreció del denominat Model Pedagògic d'Acció, diferenciat d'altres models com ara l'assistencial, el sociològic o el mèdic. El model que podríem denominar d'acció socioeducativa, inscrit en una reflexió pedagògica on se situa la participació dels usuaris i la intenció per la nostra part perquè arribi a ser real, podria ser un dels denominadors comuns.

Juntament amb això, es defensa la creació i l'ús d'un mateix llenguatge professional, no diferenciat pel seu àmbit específic d'intervenció. Aquest fet implica un mateix model d'entendre i d'interpretar les realitats i les experiències que es duen a terme, independentment de les singularitats de cadascuna i, lògicament, de les metodologies que requereix cada situació i context.

Diferents grups de treball conceben la intervenció de l'educador/a com la mediació amb persones, usuaris i determinades situacions; mediació social, en definitiva, encara que definida o caracteritzada segons els contextos en els quals es realitza.

- La investigació i l'avaluació son requisits per a la bona pràctica professional, necessaris per poder superar la rutina i l'activisme irreflexiu que en són propis: només es pot canviar el què es coneix. La investigació ha de ser inherent a una pràctica professional de qualitat. Però encara hi ha serioses dificultats per a la participació dels educadors/es en la investigació.

Així mateix, s'insisteix en la importància de la supervisió i de l'avaluació de la pràctica educativa i de la necessitat d'establir uns paràmetres d'avaluació propis dels educadors/es socials.

La investigació i l'avaluació han de respectar uns principis ètics i deontològics. El coneixement assolit té com a finalitat la millora de les pràctiques i, per tant, ha de ser divulgat convenientment entre els professionals i entre la població.

- Per últim, com d'altres qüestions que es plantegen en uns o altres grups, trobem els propòsits d'obtenir un reconeixement professional dins dels equips, així com aconseguir un aclariment pel que fa les funcions bàsiques de cada professional.

3. ALGUNES REFLEXIONS

Al II Congrés descobrim qüestions tan significatives com les que planteja l'Esborrany de Codi Deontològic de l'Educador Social, realitzat per gent d'Euskadi, on es considera convenient junt amb els deures ètics, establir una

sèrie de drets dels professionals mentre no existeixi un reconeixement social ple de la figura i de les funcions professionals. També es plantegen alguns interrogants d'interès com: la intervenció des de programes o projectes socioeducatius amaga o té com a conseqüència tapar altres tipus de problemes?; i afirmacions en les quals s'insisteix que el client o usuari és un subjecte de drets, que es converteixen en deures per al professional.

Entre els drets d'uns i els deures dels altres, crec que hi ha un vincle o relació essencial: la del dret a tenir responsabilitat en la modificació d'aquelles situacions que bloquegen o perjudiquen el desenvolupament professional i social i es converteixen per a tots i totes nosaltres en l'obligació d'afavorir i permetre la participació de les persones implicades en els canvis necessaris per sortir d'aquest tipus de situacions.

Efectivament en aquest fòrum de què parlem, però també en altres tan significatius com el V Congrés Estatal d'Intervenció Social, organitzat per la Coordinadora Estatal d'Intervenció Social del Col·legi Oficial de Psicòlegs, es constata la situació d'indefensió en què es troben els drets dels usuaris de serveis socials; també en la necessitat d'elaborar un catàleg de prestacions bàsiques, així com de protocols d'actuació per assegurar la qualitat de les intervencions dels professionals d'aquests serveis...

En el II Congrés d'Educació Social, arribàvem a la conclusió que cal passar de la fase associativa a la de col·legis professionals, ja que aquests permetrien un major consens i capacitat de tractar les qüestions de l'ètica professional i, en conseqüència, la capacitat d'establir el codi deontològic.

Efectivament aquesta aposta feta des de les associacions professionals està ratificada no tan sols per l'experiència i la voluntat que es manifesta. A les recomanacions adoptades recentment pel Comitè de Ministres del Consell d'Europa el 17 de gener de 2001, amb el títol "Recomanacions del Comitè de Ministres als països membres sobre els treballadors socials", podem llegir, entre altres accions recomanades (lletra i.) la de "recolzar l'elaboració de codis deontològics d'acord amb els instruments internacionals existents i exigir als organismes socials que afavoreixin les bones pràctiques mitjançant la integració dels codis deontològics en els dispositius d'oferta de serveis i mitjançant condicions de treball compatibles amb les exigències ètiques".

En aquest text es recull també el valuós paper dels organismes professionals, que en el nostre cas són els col·legis d'educadors i educadores socials, en l'establiment d'una ètica i deontologia com instruments eficaços per garantir les bones pràctiques en el camp dels serveis socials, entesos en tot el seu significat.

En definitiva, en aquests moments, tal i com ho va ser en el passat, avançar en el reconeixement social, així com en la superació de situacions de flagrant dificultat professional dels educadors i educadores socials, passa per una

acció socioeducativa respectuosa amb els drets humans i les llibertats dels usuaris.

Per bé que és necessari diferenciar ambdues coses perquè responen a diferents qüestions i naturaleses, també és veritat que, enfortint les organitzacions professionals que faciliten la consolidació de l'acció socioeducativa, estem a la vegada garantint el desenvolupament de mecanismes i de fórmules vàlides, a més de reconegudes social i professionalment, com a garantia de les bones pràctiques en l'educació social.

Pepín de la Rosa
CEESC, Catalunya

Parlar de futur només és possible si prenem com a base la recuperació de la història i ens projectem des del present. Les educadores i educadors, que hem tingut l'honor i la sort de participar d'una manera activa en el procés, sabem que es tracta d'un repte complicat, que ens mostra el procés de maduresa del col·lectiu professional en allò que es podria definir com a l'estructuració del moviment associatiu.

Des del meu punt de vista, hauríem de recuperar, com a una part molt important del nostre recorregut, el Congrés de Pamplona, el qual anomenaria el nostre Congrés número 0. En aquest congrés lluitàvem per mantenir la nostra identitat, per avançar en la nostra articulació, pel nostre nom. Fou el congrés de la renúncia, per tal de construir un futur comú.

La perspectiva històrica ens confirma que les persones que van defensar el nom de l'Educador Social, van encertar i així van establir les bases per a un nou procés d'integració professional (No és la primera vegada que la raó és de part de la minoria). Espero que aquest espai serveixi com a reconeixement.

Des d'aquell moment, fa 14 anys, s'ha produït, amb errors i encerts, un procés que, analitzat des de les claus d'aquest congrés –l'ètica i la qualitat– ens permet afirmar:

- En relació amb l'ètica ha estat un procés SOLIDARI. S'han sumat esforços i s'han generat sinergies, que han provocat un efecte multiplicador, on han prevalgut els valors de cooperació i l'ajuda mútua, cosa que ha permès la construcció d'un projecte basat en la confiança.
- En aquest projecte ha prevalgut el respecte envers la diferència. Evidentment, hi van haver moments de tensió i daltabaixos, però el procés territorial ha anat trobant la seva manera particular d'articular-se, i els mínims han estat plantejats com un acord ampli, debatut i consensuat.
- La nostra última aposta sempre ha mantingut un clar objectiu en les nostres organitzacions, el qual es produeix com a conseqüència de l'aposta que hem fet per les persones ateses als serveis, per millorar les condicions d'atenció i per oferir noves respostes a les noves necessitats socials.

En relació a la qualitat, crec sincerament que les educadores i els educadors socials, a partir de l'anàlisi i la reflexió de la pràctica educativa i del nivell d'implicació amb els diferents agents socials i institucionals, hem avançat molt en la nostra posició com a autoritat tècnica en la gestió de serveis, i amb el

desig de millorar contínuament. Això ens fa pensar que si no baixem la guàrdia, aquest serà el camí adequat.

I com es tracta de pensar en el nostre futur sense renunciar a la història, no seria just ignorar el que planteja el nostre estimat amic, Antoni Julià com a "l'esglaó perdut en la cadena de l'educació social a Espanya". És un REpte pendent, i es tracta, ni més ni menys, d'aconseguir l'homologació acadèmica de les educadores i els educadors que es van formar a les primeres escoles del nostre país i que encara no gaudeixen del reconeixement oficial, tot i gaudir del reconeixement de la professió. És un repte que vam heretar i que ara hem de solucionar, si no volem que es mantingui aquesta fractura dins la nostra història.

Si partim de l'acceptació de Pamplona com el Congrés 0 i de la incorporació del repte de les homologacions, les idees principals d'aquesta trobada es poden resumir en :

- Promoció de l'Educació Social.
- Promoció de la creació de Col·legis.
- Projecte i relacions internacionals.

Aquest projecte s'ha dut a terme amb el recolzament de la Comunitat Europea.

El contingut d'aquest projecte no reflecteix necessàriament les opinions de la Comunitat Europea, ni implica cap responsabilitat per part seva.